

446
2

IO. HENRICI ACKERI
COMMENTATIO
DE
MONARCHO
MACHIS
ET
ANTIMONARCHO
MACHIS.

P. 110.

RVDOLSTADII
IN OFFICINA GOLLNERIANA.
MDCCXVI.

Fc 2637

IN HENRICI AGRERI
COMMENTATIO
DE
MONARCHIA
MAGNIS
ET
ANTIMONARCHIA
MAGNIS

FC 2637

PERILLVSTRI DOMINO
DOMINO
FRIDERICO GOTTHILFF
MARSCHALL

DICTO GREIFF

EQVITVM FRANCONIAE
IMPERIO ROMANO GERMANICO
PROXIMO CONIVNCTORVM VINCULO
VERO CERTOQVE SANGVINI
DYNASTAE

IN EINOED, ERLNBACH, BAULBRA
ET ILMSDORFF, RELIQA

AVLAM VINARIENSEM
POLITIORIS VIRTVTIS THEATRVM
CONSILIARII INTIMI

SVPREMIQVE MARESCHALLI
EMINENTI DIGNITATE

PARIQVE AVCTORITATE
TAM GVBERNANTI FELICITER
VT MAGNVN SCHWARTZENFELSIUM
CEV PHOENICEM

IN MAGNO GENERO
GENEROSI HONESTI AMANTISSIMO
PVLCRIORE DECORE
POST FATA SVRGENTEM

VENE-

VENERENTVR ET COLANT
BONI OMNES
MVSÆ AVTEM
OB ERVDITIONIS SVBLIMITATEM
GESTIENTEMQVE IVVANDI VOLVNTATEM
RARISSIMAS IN TANTO CVLMINE DOTES
ATTONITÆ ADMIRENTVR
PATRONO SVO GRATIOSISSIMO

LEVE HOC MVNVS
BIBLIOTHECÆ ET STILI

DEVOTE OFFERT
DV RATVRAM FELICITATEM
GLORIAMQVE

VNO TENORE
AD SVPREMV M VITAE HALITVM
QVI TAMEN SERVS SIT
PRODV CENDAM
PRECATVS

DEMISSA PARENDI LEGE CLIENS

IO. HENR. ACKER.

I. N. I.
 COMMENTATIO
 DE
 MONARCHOMACHIS ET ANTIMO-
 NARCHOMACHIS.

I.

RES (*) sunt politicorum sectae, quae male audiunt, et a nonnullis pene infamantur. Prima Machiauellistarum, secunda Hobbefianorum, tertia Monarchomachorum. Priorum differentiam egregie exponunt Sorberiana p. 109. his verbis: Il y a difference entre la politique de Machiauel et celle de Monsieur Hobbes, comme entre du sucre pilé dans un mortier de marbre, que l'on a frotté d'ail, et celui, que l'on a pilé dans vne autre, ou l'on a pilé de l'ambre. Les raisonnemens du premier sortent d'un esprit sauvage et inhumain; ceux de l'autre d'une ame tendre, bonne et bienfaisante. Ce dernier sent toujours dans sa plus grande rigueur son honnet homme, qui fait du mal a regret, son habile chirurgien, qui coupe a regret dans la chair viue pour en desfecher la mauuaise, l'autre sent son bandit, qui egorge les passans, et son vindicatif, qui tourne l'épée

A

dans

dans la plaie, qu'il a faite. De prioribus alii agant, nobis de vltima commentari placet, et paullo quidem vberius, quam a quoquam factum meminimus.

* Ge. Paschius prof. olim Kilonienſis celeberrimus libro de variis modis moralia tradendi cap. III. §. 35. diuerſus eſt a nobis: *duae ſunt*, inquit, *in politicis peſſimae ſectae, quae ſedulo fugiendae, altera Machiavellicarum, altera Monarchomachorum.* Sed immemor fuit turbarum, quas mouit Hobbeſius, quo inſtar vrfi magnus Britanniae rex ad molofforum dentes tentandos et acuendos ſe vti dixit. Conſul. Wernheri iudicia de praecipuis nonnulliſcriptoribus iuris nat. §. 8.

II.

Vt vero intelligatur, quinam ſint iſti, de quibus diſputabimus, criteria praemittam familiariter in animum recipienda, commentationem noſtram lecturo.

III.

Monarchomachi igitur, quos Boeclerus commentario in Grotium p. 234. philoſophos demagogicos, Meierus (*) philoſophos populares, Reimañus introd. in rem litt. im dritt- und leſten Theils dritten Haupt-Stück p. 132. Regenten-Stürmer vocat, ſunt, qui docent, principes dependere a populo, ineptiſſimo vſi argumento, quod imperantes a populo conſtituantur, conſtituentes autem conſtitutis ſint ſuperiores, quam contradictionem acute ſoluit magnus pacis et belli temperator Hugo Grotius lib. I. aurei operis cap. III. §. 8. num. 13. his verbis: *quod adſeuerant, cum, a quo aliquis conſtituitur, eſſe ſuperiorem conſtituto, verum*
dur-

duntaxat est in ea constitutione, cuius effectus perpetuo pendet a voluntate constituentis, non etiam in ea, quae ab initio est voluntatis, postea vero effectum habet necessitatis, quomodo mulier virum sibi constituit, cui parere semper necesse habet. Addatur Pufendorffius de I. N. et G. lib. VII. c. VI. §. 6.

* Conf. Bailii lexicon sub voce Althusius.

IV.

Secundo monarchomachi sunt, qui duplicem statuunt maiestatem, realem et personalem, quarum illa fit penes populum, haec penes imperatorem, quae de re Ge. Schubartus, praeceptor olim optimus, in differt. hist. politica de nominatione ad honores publicos §. 14. ita scribit: *Monstrifosa est respublica, in qua duae sunt potestates summae, non aliter quam animal monstrifosum est, quod corpus habet in corpore.* Henricus Ludouicus Wernherus in dissertatione politico-morali de statu summorum imperantium exlege §. 9. *erroris*, inquit, *quin potius impietatis iure meritoque insimulantur omnes, quotquot biceps illud maiestatis realis ac personalis monstrum in sinu fouent, partuque infelici protrudunt.* Paucis interiectis *peffimam nominat sententiam, et in perniciem regum, ruinamque ciuitatum natam.* Adde Io. Henr. Boecleri memoriale politicum. c. VIII.

V.

Tertio monarchomachi sunt, et quidem (*) impudentiffimi, qui nullam plane maiestatem ferre possunt, quique inuiolabilitatem imperantium tam consiliis quam factis destruunt.

A 2

* Non

* Non spernenda est distinctio celeb. Reimanni introduct. in hist. litt. in des dritten und letzten Theils 3ten Hauptstück p. 132. 133. Ich finde unter denen Regenten, Stürmern 2. unterschiedene Secten/ welche man bishero nicht vorsichtig und deutlich genugsam aus einander gesetzt hat. Denn da sind (a) einige / welche gar keine weltliche Obrigkeit unter denen Christen leiden wollen; (b) einige / welche die ungemessene Macht der Obern nicht vertragen können.

VI.

An in monarchomachorum ordinem referendi, qui principibus reuerentiam denegant, vel etiam siue aperte, siue sub fictis (*) nominibus perstringunt, quaeri potest, et fortassis quaesitum est. Mihi non videtur. Quamuis enim tales peccent, tamen nec summum imperium, vel inuiolabilitatem imperantium hoc ipso euertunt. Ideoque Modestinus L. VII. §. 3. ad leg. Iuliam maiestatis in illos aequior est, quod laudat cum Henrico Brenckmanno, ICto Leidensi, auctore diatribes de Euermaticis, seu commentarii in Herennii Modestini librum singularem *περί ευσημαρτυρίων* Io. Clericus dans la bibliotheque choisie tome XXIV. seconde partie p. 336. Adde Io. Francisci Buddei, polyhist. celeberrimi commentationem Academicam de concordia religionis Christianae statusque ciuilis p. 235. et Acta eruditor. Latina MDCCVI. pag. 413.

*Pertinet huc Isaaci Casauboni corona regia, in qua sub fabula, ac si fragmentum id esset panegyrici, quem Casaubonus regi parasset, repertum post mortem eius in schedis, truculentissimo et impudentissimo more, quid-

quid

quid vniquam colligi potuit, veneni virulentissimi, in Jacobum Casaubonum, immo et Henricum, Eduardum, Elisabetham &c. euomitur. Auctor eius Caspar Scioppius esse fertur, apostata et canis notissimus. Ill. Thomae hist. sapientiae et stultitiae p. 121. Magnif. Buddei lexicon sub voce Scioppius.

VII.

His praemissis ingrediamur propositam nobis filiam, hoc genus hominum e latebris in lucem protracturi. Iacobus Thomaeus Lipsiensium polyhist. inclitissimus tom. VI. obseruat. Halensium obs. 1. §. 6. semina quaedam huius sectae sparsisse dicit Marfilium Demenandrinum (rectius Menandrinum Patauinum ortu, sed professorem iuris Aurelianensem, et consiliarium Ludouici Bauari) in defensore pacis, Marium Salamonium libris de principatu, denique tempore obsidionis Magdeburgensis, bellique Smalcaldici, quod praecessit, quosdam seueriores theologos, sed in apertam sectam rem erupisse post nuptias Parisienses. At credo ante haec tempora reperiri id genus hominum posse. Auctor derer vernünftigen Urtheile part. V. p. 444. ait: Die semina huius infaulti dogmatis sind schon zu der Apostel Zeiten ausgestreuet worden / daher wird 2. Petr. 2, 10. et in Epist. Iudae v. 8. gar scharff inuehret in *κατασκευαστας* &c. Semper extiterunt, qui maluerint regnare, quam obedire, qui reges pro tigillo habuerint, supra quod insilirent cum ranis Aesopi, qui regum caedes pulcerrimas putarint epulas, vt cum Cicerone lib. X. epist. 28. ita loquar. Nec *ἰσουργία* pla-

A 3

pla-

placuit, qui placere possit regimen hominum? Turbulenta ingenia facile reperiunt, de quo querantur, quoque frenum soluant: modica poena crudelitas est, rigor tyrannis. *Vera vox*, inquit Boeclerus in instit. politicis pag. 406. Bodini o quanta sit tyrannorum futura multitudo, si tyrannos subditis occidere liceat! Quam multi innocentes ac optimi principes suorum conspiratione perituri? Nam qui tributis ac vectigalibus plus aequae ciues urget, tyrannum vulgus adpellat. Sed, non nego, in Gallia et Anglia rem in apertam sectam erupisse; quare ab his regionibus auspicabimur, ad alias deinceps progressuri.

VIII.

Galliam perlustranti occurrit primo Iesuitarum natio, quae saepe fuit monarchomachica, immo

Nata magistratum conuellere, nata ministris

Subtrahere obsequium, praefulibusque suum,

Et viles regnantum animas, ipsosque necandos

Horrenda reges proditione docens

vt Thuanus cecinit. Vid. Hoepfneri Saxonica Evangelica p. 655. Baylius in lexico (*) voce Loiola: ces sont les Iesuites, qui ont pousé le plus ardemment et le plus loin les consequences de plusieurs doctrines qui etoient nées auant eux, et qui exposent les souverains a de continuelles reuolutions, quae pluribus nota R. explicat. Buddeus in commentatione de concord. rel. et stat. ciuil. cap. IV. §. 3. p. 124. *adsertio*, inquit, *doctorum Iesuitici ordinis est, fas esse principem cetera legitimum, si a quibusdam praesertim doctis tyrannus declaretur, occidere.* Vt alia documenta praetereamus, ad-

duce-

ducere illud placet, quod Caspar Ziglerus in exercitationibus circa regicidium Anglorum p. m. 67. suppledit verbis sequentibus: *Anno MCLXXXIX. mense Ianuario, cum mitteretur in consilium collegii Sorbonae quaesitio, utrum subditi ab obsequio erga regem praestando absolui possent, fortiter ex officio Faber Syndicus, Camifus, Chabotus, Faber Curio ad S. Pauli, Chauagnacus, et seniores quique nefariam istam propositionem reiecerunt; sed maior pars, scholae Iesuitarum alumni, Bocherius, Pichenatus, Varaderius, Semella, Cuillius, Decretus, Auburgus, et alii innumeri vincente suffragiorum numero id obtinuerunt, ut refert M. Antonius Arnaldus, Aduocatus in parlamento Parisiensi in oratione sua, quam habuit pro vniuersitate Parisiensi contra Iesuitas p. 14. Plane formidoloso exemplo (ut ingenue fatetur Piascius in chronicis ad hunc annum p. 58.) theologiam inuitam in necem principum armarunt, ac si haec doceret, quod quilibet subditus, immo et vulgus imperitum sit index et vindex factorum regis sui, liceatque ei principem arte maleuolorum vocatum in suspicionem haeresis statim tollere, et esset inexpiable legitimo principi, si subditorum in personam suam conspirationem euidentem, eamque armatam deuitando populi furorem, quo executio iustitiae impediretur, solertiori provisione coerceat. Adde Mercure historique et politique MDCCXV. mense Nouembri p. 541. et mense Decembri p. 643. vbi Iesuitae de la Motte mentio fit.*

* Hunc Bailii locum indicauit C. A. Heumannus, vir eruditione doctrinae clarissimus, amicus meus honoratissimus, quocum liberalis doctrinae praemia me cepisse in Academia Ienensi laetor. Suggestit adhuc alia, quae deinceps significabuntur, pro qua opera studium meum omne vicissim offero.

IX.

IX.

Secundo Stephanus Iunius Brutus Celta, qui scripsit vindicias aduersus tyrannos siue de principis in populum, populique in principem legitima potestate, quae Amstelod. MDCLX. Edinburgi MDLXXIX. 8. Francofurti ad Moenum, et Gallice MDLXXXI. 8. prodierunt. Auctorem Gallum esse si non negligentem oculum intendis, patet, imprimis ex pag. 200. editionis Amstelodamensis, vnde coniecturam quoque suam desumpsit laudatus Heumannus in schediasmate docto de libris anonymis et pseudonymis pag. 117. sed quis ille Brutus sit, varie disputatur.

X.

Io. Philippi, Anglus Miltoni e sorore nepos, in responsione ad apologiam Brammali, Angliae episcopi, p. 29. Theodorum Bezam esse statuit, quem sequutus Aegidius Valckenerius in editione Amstelodamensi, vbi Bruti nomini nomen Bezae subiectum est. Ast aegre ferens respublica Geneuensis tam charum sibi nomen huc trahi, conquesta est apud senatum Amstelodamensem, vnde natum scriptum, quod sub titulo prodiit: *Disquisitio de auctore vindiciarum contra tyrannos quae sub nomine Bruti aliquoties editae sunt*, MDCLXI. Vide Io. Nicolai Hertii, celeberrimi viri, commentationum tomum primum pag. 441. Auctorem huius disquisitionis Hertius quidem non indicat, ast Thomas Crenius, clarus sane in litteris vir, in disertatione epistolica de furibus librariis pag. 36. Gisbertum Voetium fuisse dicit: *excanduit*, inquit, *Gisbertus Voetius* (postquam videlicet legisset Bezam auctorem

rem

rem vindiciarum iactati) *et disquisitionem de auctore vindiciarum contra tyrannos conscripsit, reperiendam tom. IV. selectarum disputat. n. XX. p. 33. Quocum consentit excell. Sturmius in bibl. phil. c. VII. p. 177.*

XI.

Hugo Grotius in Riuetiani apologetici discussione Irenopoli MDCXLV. p. 91. nec non append. epist. ad frat. 641. Philippum Mornaeum Plesiacum vindiciarum autorem facit; confirmat. d' Aubigné qui tom. II. lib. II. cap. p. 91. et tom. II. lib. II. cap. 2. p. 108. se ex ipso Mornaeo audiuisse memorat; sed ipse retractat opinionem editione secunda hist. vide oeures me-
léés de St. Euremont. tom. VI. p. 141.

XII.

Illustris vir, Christianus Thomasius introductione in phil. aulicam cap. I. §. 82. et Hottingerus pentade dissertationum p. 122. Innocentium Gentilettum, primum Tolosanae curiae aduocatum, deinde Geneuensis reipubl. syndicum nominant: at certum firmumque est Hubertum Languetum, Heduum (*) (Burgundi nunc nominantur) concinnasse. Oeures meleés de saint Euremont tom. VI. p. 141. hanc in rem sequentia exhibent: Mr. Daillé m' a dit, qu' il auoit appris que l' auteur du liure intitulé vindiciae contra Tyrannos, sous le nom de Stephanus Iunius Brutus est Hubert Languet, sauant homme et grand politique. Ce qui m' a été depuis confirmé par Mr. le Goust de Diion, qui aiointe que Mr. de la Mare conseiller de la même ville, auoit remarqué cela faisant

B

l' elo-

l' eloge d' Hubert Languet. Adduntur p. 142. haec verba : Mr. Bayle a traité cette matiere a fonds dans vne dissertation qu' il a mise a la fin de son dictionnaire. Langueto (***) etiam tribuit hunc librum Hottmannus in Sturmii actis litt. fasc. VIII. Conf. Baylii lexicon voce Hottmann. not. H. et epistolas Baylii p. 421.

* Camerarius in vita Melanchthonis §. 99.

** Cl. H.

XIII.

Ex cauffis variis duas potissimum adducam. Prior desumitur ex oratione funebri Theologi Geneuensis Theodori Tronchini super obitum Simonis Goulartii Geneuae habita, editaque apud Petrum Aubertum 4. vbi ita Tronchinus : *Henricus III. Rex Francorum curiosus omnia nosse, quae toto regno dicebantur et scribebantur, vt ea ratione cogitationibus et consiliis omnibus interesset, cum legisset librum qui Stephani Iunii Bruti nomine vindicias habet contra tyrannos, et quis sub eo nomine lateret auctor, anidissime cuperet scire : post delusas omnes explorationes non putauit compendiosiore via peruenire posse ad eius rei, quam inquirebat notitiam, quam indicio nostri Goulartii, quem nihil latere credebat eorum, quae typis euulgabantur. Ad Goulartium mittit, qui ab eo rem edoceret. Autographum auctoris viderat noster, et sciebat opus esse Huberti Langueti, viri a singulari pietate, doctrina, prudentia, celeberrimi. Crenii dissert. epistolica de furibus librariis p. 37. Secunda eaque paucis animaduersa exhibetur in Heumannii nostri schediasmate*

ciuitates Henrici III. auctoritatem atque imperium sequutae sunt, eique vt regi suo legitimo armis, opibus, consilio ad vltimum vitae halitum fideliter et constanter seruerunt. Hugo Grotius in appendice ad interpretationem locorum noui testamenti, quae de Antichristo agunt, p. 59. ita de hoc foetu monstrosi foeto dogmatibus scribit: *Bucherii liber flagitiosissimus de abdicatione Henrici III. Galliarum regis non argumentis tantum, sed et verbis desumptus est non ex Mariano aut Santarello, sed ex Iunio Bruto (quis is sit sat scio, sed quia latere voluit, lateat) et ex viris doctis quidem, sed eius factionis.* Samuel Marefius lib. II. concordiae discordis et antichristi reuelati cap. II. §. 7. p. 51. *Homo, inquit, a nemine nostrum nec laudatus, nec adprobatus Bucherius ex malis pessima fecit, et in virus transmutauit.* Fuit vero Bucherius doctor Sorbonnicus, ligaeque notissimae pars non minima, de quo magnif. Buddeus in lexico sub Henrico III. et Io. Bucherio legi potest.

XV.

Quarto G. Guilielmus Rossaeus pseudonymus de iusta reipubl. Christianae in reges impios et haereticos auctoritate, animaduersione, iustissimaeque catholicorum ad Henricum Nauarreum quemcumque haereticum a Galliae regno repellendum confederatione Antwerpiae MDXCII. 8. excusus. Henricus Ernstius variarum obseruationum lib. II. cap. 36. Io. Boucherio etiam tribuit dissentiente laudatissimo Struuius in bibl. phil. cap. VII. §. 27. Certiora sunt, quae Iustus Henningus Boehmerus, ICTus fama super aethera notus, in exquisitissima sua introductione in

in ius publicum vniuersale pag. 124. tradit : *In hunc, inquit, censum referri debet impius liber G. Guilielmi Rossaei de iusta reipubl. Christianae in reges impios et haereticos auctoritate Antwerpiae anno 1592. editus. Verus auctor esse perhibetur Gilbertus Genebrardus vid. Londorp. tom. II. ad publ. p. 276. col. 2. et cum maxime reipublicae noceret hic liber, anno 1594. cum multis aliis decreto senatus regii Parisius publice a carnifice exustus est.*

XVI.

Quinto Franciscus Hottomannus seculi sui luminibus Duareno, et Cuiacio iungendus. Imperialis in museo hist. p. m. 51. Graulina in originibus iuris ciuilibus p. 216. Latere interdum voluisse sub nomine Matagonis de Matagonibus docet Augustinus Leyserus, Helmstadiensium ICTus ornatissimus, in dissertatione elegantissima de variationibus et retractationibus ICTorum, p. 17. Copiosius nostri vitam exposuit Neucletus Doschius, quam Leickheri notis, elogiisque aliorum locupletatam praemisit Io. Francisci, et Io. Hottomanni patris et filii et clarorum virorum ad eos epistolis Io. Guil. Meelius. Vide *den monatlichen Auszug im Monat Octobr.* p. 673.

XVII.

Sparfit vero infesta summis principibus dogmata in Francogallia sua, quae prodiit Francofurti MDCLXV. 8. cum adiuncta Antonii Matharelli responsione auctori quondam opposita. Hermannus Dietericus Meibomius in dissertatione de Gallicae hist. periodis ac praecipuis scriptoribus, quam Io. Al-

berti Fabricii isagoge in notitiam scriptorum historiae Gallicae exhibet pag. 18. huius mentionem faciens *Franco-Galliam*, inquit, *post Lanienam Parisiensem e Gallia profugus scripsit, in quo docto alias libro hypothese suae seruans in regum potestatem est iniquior.* Io. Henr. Boeclerus in dissertationibus politicis, quae institutionibus politicis adiunctae sunt, p. 408. adcurate de hac iudicat verbis sequentibus: *sunt inuenti, qui partim pulcritudine philosophiae, quam imbiberunt de optima regni specie, partim ad terrendos hac velut Gorgone tyrannos, partim ad seruanda privilegia caussae suae nimis seruierunt. In quibus omnibus propositis speciosus libertatis titulus et illucra subest. Huc retulerit aliquis Hottomanni Franco-Galliam, et si qui sunt non multum dissimiles.* Legi etiam* potest de hoc libro, qui auctori tot odia conciliauit, epistola XXXVII. XX XVIII. XXXIX. et XL. in Francisci et Io. Hottomanni patris et filii et clarorum virorum ad eos epistolis. Placet Capelli iudicium in epistola XXXVIII. *cur nomen tuum adscripseris, non video: certe multi parum consulte factum a te iudicant. Periculosum est in eos scribere, qui possunt proscribere.* Morisotus ab Hertio tom. I. opusc. pag. 441. citatus insolenti hoc libro Hottomanni celeberrimum nomen infamatum scripsit. Adde Bayle sub voce Holtmann num. E.

* Cl. H. de Francogallia legi etiam potest commentarius de statu relig. et reipubl. in Gallia Part. IV. fol. 115. seqq.

XVIII.

Sexto Irenaeus Philaletha, auctor libri de motibus Scotiae, quem Iacobus Reuius examinis episcopatus Vede-

Vedelianus p. 14. ait esse Ludouicum Molinaeum. Vid. Io. Hulfemanni acutissimi theologi extensio breuiarii cap. XX. §. 21. Fuit vero Ludouicus Molinaeus, Petri theologi celeberrimi filius, verum patre ingenio et iudicio inferior, iudice Morhofio polyhist. tom. III. lib. V. §. 26. Floruit circa medium proxime elapsi seculi, et in Academia Oxoniensi historias tradidit. Vide das compendiöse Gelehrten-Lexicon sub voce Moulin pag. 1403. Meminit eius subinde Vincentius Placcius in theatro anonymorum et pseudonymorum, et quidem inter anonymos num. DCCLXXX. et DCCCLVIII. inter pseudonymos autem num. MCCCCLXIV. vbi etiam docet, eum sub nomine Irenaei Philalethae commentarium rerum in Scotia gestarum edidisse.

XIX.

Septimo Lambertus Danaeus, Aureliae natus, de quo Carolus Arndius in bibl. politico-heraldica pag. 269. seqq. lectu digna dedit. De dogmate legi potest Grotius de iure belli et pacis lib. I. cap. IV. §. 6. in notis.

XX.

Otauo Iean Petit, de quo bibliotheca noua Halensis in recensione celeb. Lenfantii historia concilii Constantiensis parte XXXII. pag. 106. seqq. ita scribit: Io. Petit, Rath Herzog Johannis von Burgundien/hat/ als gedachter Herzog Ludwigen von Orleans ermorden lassen/ so wohl schriftlich als mündlich behauptet/ es stünde einem ieden frey/ ohne Befehl/ es sey auf was Art es wolle/ einen Tyrannen aus dem Wege

Wege zu räumen. Sothane Lehre ist bereits zu Paris Anno 1408. den 8. Martii untersucht / und nach des Parui Tod 1414. den 23. Februarii in einer gar berühmten Assemblée zu Paris, welche man Concilium fidei benahmset/verdammet worden.

XXI.

Nono Allinus, qui gymnasiarcham egit Rhemis in collegio seminarii, et, vt Ziegler. in dissertationibus circa regicidium Anglorum p. 69. ex Arnaldi oratione refert, ex professo librum de hoc argumento (reges scilicet excommunicatos occidi oportere) scripsit.

XXII.

Decimo se sistunt Hugonotti, de quorum nomine Matthaeus Berneggerus in obseruationibus miscellis erudite differit pag. 127. Patiniana pag. 114. Les Hugonots sont dangereux politiques, insolens; et impitoyables, comme ils l'ont montré depuis peu en Angleterre, et autre fois en France durant les troubles de Louis de Bourbon Prince de Condé vers l'an 1562. Boeclerus in dissertationum politicarum decima sexta p. 408. de his ita: *quibusdam religionem incipientem et adolescentem inter homines diuersa sentientes talibus schematibus munire consilium et ius fuit, Hugonottis in Gallia id saepe tribuitur. Merito tamen viris grauibus religio fuerit religionem cum praecudicio iuris regii, quod et ipsum pars est religionis (sive de quo recte sentire pars est religionis) tueri. Veritas enim adiumenta non nisi ex veritate petit.* Excusat (*) Petrus Iurius dans l'examen d'un libelle contre la religion, contre l'etat, et contre la reuo-

reuoolution d' Angleterre intitulé : auis important aux
refugiez sur leur prochain retour en France, vide acta
eruditor. Lat. MDCXCII. pag. 58. Ego etiam in Actis
erudit. Latin. MDCCXI. mens. Ian. pag. 45. excusatio-
nem legi.

* Cl. H.

XXIII.

Relicta Gallia in Angliam tendemus , admodum
diuitem Monarchomachorum exemplis. *Britannia*,
inquit Boeclerus in museo pag. 37. *fanaticis hominibus
plena, quibus neque lex, neque imperium, ac ciuilis ordo disci-
plinae in bonis, sed dissoluta impudensque licentia caput re-
ligionis est.* Adde Patiniana pag. 17.

XXIV.

Inter scriptores primum locum occupet Ge. Bu-
chananus orator et poeta disertissimus, de quo Io. Petr.
Lotichius bibl. poet. part. IV. pag. 20. celeb. Clericus
in bibl. selecta tom. VIII. celeb. v. Io. Chr. Wolffii car-
cer eruditorum museum voce Buchananus, Bibl. hi-
storica Hamburgensis p. 27. euolui possunt.

XXV.

Causa, cur in hunc numerum referatur, est dialo-
gus de iure regni apud Scotos, rerum Scoticarum hi-
storiae subiunctus. Zieglerus in exercitationibus cir-
ca regicidium Anglorum pag. 155. de illo iudicat, et
excerptis propositionibus sententiam confirmat. *Edi-
dit, inquit, Ge. Buchananus de iure regni apud Scotos dialo-
gum, in quo tantum abest, vt dignitatem et iura regia exornet,
aut magnificiat, vt potius regem suum, cui tamen totum
librum*

C

librum dicatum voluit, etiam de praediolo, de luminibus, de stillicidiis, accusari, et aduersus eum iudicium dari posse contendat. Vtque impias suas assertiones religionis quodam aut diuini iuris velamento palliare queat, in ipsam scripturam quam sacpissime inuolat, plurimaeque dicta nouis explanationibus interpolata in sententiam suam trahit. Nos ex multis propositionibus, quas illic frustra propugnat, sequentes tantum, quae ad praesens negotium facere videbantur, excerptimus, ut constet lectori, quam friuole et inepte de maiestate per totum illud opusculum loquatur; propositiones autem sunt tales: si rex vi coegerit populum sibi parere, populus quoque, ubi primum suis viribus ceperit onfidere, violentum illud imperium poterit excutere; cum a regibus et populis recepta iura pronuncient, et naturam clamet, quidquid per vim fiat, simili vi solui posse. Populus, a quo nostri reges habent, quidquid iuris sibi vendicant, regibus est potentior. Quidquid iuris alicui populus dedit, idem ille iustis de causis potest esse repossidere. Populus est rege praestantior et maior. Rex ergo, cum ad populi iudicium vocatur, minor ad maiorem ius vocatur. Tyrannus non modo non iustum habet imperium in populum, sed etiam populi hostis est, et propterea bellum cum eo iustum est. Buddeus, in histor. iuris naturalis §. 52. ita de illo scribit: Georgium Buchanannum poetam seculi sui facile principem, in dialogo de iure regni Scotiae populo prae regibus fauere constat. Assi facere aliter non poterat, qui totus ab illis pendebat, qui deiecta Maria Stuarta, Scotiae regina, rerum ad se trahere summam adnitebantur. Io. Andreas Bosius, polyhistor Ienensis in aeternitate temporum, in fama rerum mansurus, de comparanda prudentia ciuili pag.

43. fuit, inquit, vir summa eloquentia et scribendi facultate incomparabilis, diligentia quoque et prudentia, tum et exquisito iudicio multis superior, sed quorundam sententia fide promercali, partiumque studio sic interdum abreptus, ut eius libri ab ordinibus Scotiae falsitatis damnarentur.

XXVI.

Io. Knoxium iam praetereo, vide Baylium voce Knox. Sed Io. Miltonus praecipuus parricidalis doctrinae assertor. Hochstetter. coll. Pufendorff. Conf. ferri de illo possunt Acta eruditorum Latina anno MDCC. mense Augusto p. 372. Hic enim defensionem * edidit pro populo Anglicano, postquam Carolum I. exemplo posteris detestando anno MDCXLIX. securi percusserant, qua de re Becmannus in hist. orbis terrarum Geographica et ciuili part. II. cap. 3. §. II. Petrus Ambrosius Lehmannus obs. histor. general. Geograph. anno MDCCIII. 30. Septembr. p. 233. Io. Hubner. quaest. Hist. tom. II. pag. 966. Das curieuse Bücher- und Staats- Cabinet. XXI. Eingang. p. 83. et XXVIII. Eingang. pag. 1380. conferri possunt. ** Boeclerus in museo pag. 31. Miltoni, scribit, libellus pro scelere omnis memoriae immanissimo scriptus animos omnium nouitate rei et atrocitate conuertit. Excusare enim parricidium, cui nulla aetas vidit simile, quid excusare? vltro vt pulcherrimum facinus, Deique immortalis nutu et optimo iure patratum praedicare alterum et plusquam parricidium videbatur &c. Illustr. Hertii tom. I. opuscul. pag. 442. de Miltono et rege haec est sententia: Omnium instar esse possit effrons ille Miltonus qui parricidium regis Angliae,

.458.
p. 207

*non excusare solum, sed et vltro vt pulcerrimum facinus Dei-
que immortalis nutu et optimo iure patratum praedicare non
erubuit (verba Boecleri sunt.) Non excusauerim quidem
omnia Caroli regis acta, multo minus illud probauerim, quod
in publicis orationibus et declarationibus fundamenti loco po-
nebat: nulli praeterquam Deo ad reddendas factorum ra-
tiones se teneri, hoc omnes sapientes docuisse, hoc regium ius
a Samuele descriptum ostendere. Sed dum Miltonus ad su-
am causam diuina impie adducit, Aristotelis nomen peruerse
suis rationibus praetexit, denique de vitis regum tesseri lu-
dit, ingenium foedis adfectibus abunde prodit inquinatum.*

* Idem regicidium defendere conatus William Allen in
libro, quem inscripsit, traité politique, que tuer vn ty-
rans n'est pas vn meurtre. Teste Struuio in bibli. phil. p.
179. Patinus (*) dicit Mr. de Marigni esse auctorem. Pa-
tinus epist. 154.

(*) Cl. H.

** Hanc caedem Hofeae X. v. fin. praefigurari Cocceius
vult, quod ex programmate inuitatorio celeb. D. Io. Cy-
priani ad actum Licentiatucae Theologicae MDCCII. d.
24. Septembr. celeb. virr. Christ. Weisii, et Gottfr. Ernesti
Mulleri, didici.

XXVII.

Miltonum excipiat Io. Philippi Miltoni ex sore re ne-
pos, qui haustas ex pestiferis Miltoni fontibus senten-
tias proposuit in responsione ad apologiam anonymi
cuiusdam tenebrionis Londini MDCLII. 12. edita. .
Per tenebrionem illum intelligit Io. Bramhalum, An-
gliae episcopum, cuius vitam non adeo pulcris pingit
coloribus, vnde et hanc responsionem iniuriis potius,
quam

quam argumentis refertam esse iudicat celeb. Struuius in bibl. phil. pag. 197.

XXVIII.

Praeter hos anonymi duo huc videntur referendi. Primus est auctor du triomphe et de la liberté ou l'irreuocabilité du test, et d'autres loix fondamentales des etats, proués par le droit diuin, par le droit naturel, par le droit de la nation, et par la mort tragique de Charle Stuart pere du Roi regnant a Londres MDLXXXVIII. In illustri Thomafiii colloquiis menstr. P. II. p. 560. de hoc auctore sequentia proponuntur; Er vertheidiget deutlich die Hypotheses Monarchomachicas, und giebt den König vor einen offenbahren Tyrannen aus. Er tractiret zwey Fragen darinnen: (1) Ob der König ohne Consens des Parlaments den Test und die Poenal-Gesetze abschaffen? (2) Obwohl zu praesumiren sey / daß der König solches zu thun vermögend seyn werde? Bey der ersten Frage discouriret er erst von dem vielen Schaden / den die Verletzung redlichen Versprechens und Zusage in allen Republicquen angerichtet; hernach erkläret er / worinnen der Test und Poenal-Gesetze beruhen / und was derselben Abschen sey / und will darnach erweisen / daß des Königes Vorhaben wider alle göttliche und weltliche Rechte / auch wider alle Fundamental-Gesetze des Königes sey / und daß vielmehr nach diesem Gesetze allen zugelassen wäre / dem Könige Widerstand zu thun / ihn abzusetzen / und als einem Tyrannen das Leben zu nehmen; welches letzte er aus vielen

vielen Orten der heiligen Schrifft selbst darzuthun sich unterstehet. Bey der andern Frage schmähet er gar sehr auf des Königs Person und seine Qualitäten / wegen welcher er vor andern gerühmet wird. Secundus est auctor du Iulian de l'apostat, ou de l'abbregé de sa vie, dans lequel on voit l'horreur, que les meilleurs chretiens d'entre ses suiets temoignent contre lui en paroles, en actions, et même dans leurs deuotions publiques avec vne comparaisn du papisme, et du paganisme, et vne autre idée generale du papisme avec vn petit traité de l'antichrist traduit de l'Anglois. 1688. 12. In Thomassii coll. menstr. l. c. pag. 490. dicitur: Der Hauptzweck gienge dahin / daß der Auctor den König in Engelland mit dem Iuliano verglichen / und seine Untertanen anmahnen wollen / daß sie mit ihm / als die damahligen Christen mit dem damahligen Iuliano umzugehen wohl befugt wären.

XXIX.

Robertus Person teste Reimanno introduct. in rem litterariam l. c. pag. 133. Godmannus docentibus artibus eruditorum Lat. MDCCXI. pag. 45. Algernon Sidney vid. Lex erudit. compendios. voce Sidney, monarchomachorum sectam etiam auxerunt.

XXX.

Gisbertum Cockium pastorem Cockengensem recentem monarchomachum adpellat obseruator Halensis loco citato. ο πρῶτο Schurtzfleischius eum magistrum ex vulgari schola adpellat, cuius conatus plus ex
au-

audacia habeant, quam ex successu, vix ieiuniter eruditum, cui cupido famae, magnum in tenui eruditione malum, calcar addiderit; coquere Cockium et re-coquere, et tamen parum a cruditate abesse quae adponit. Vide acta Sarcmasiana, et, quae Theodorus Crusius doctissime adnotavit, pag. 48.

XXXI.

Recentior est Io. Tolandus Hibernus, qui adhuc scripta edidit tam Socinianis quam monarchomachis amica. Acta eruditor. Lat. MDCC. mens. Aug. p. 372.

XXXII.

Malum hoc non intra Galliae Angliaeque fines mansit, sed ad alias etiam regiones transit. Immanuel Weberus, prof. Giessensium celebratissimus, in dissertatione de regnis sub lege commissoria delatis cap. III. §. VII. *Belgium*, adfirmat, *plures alere qui falsum et periculosum in liberiore statu licentiosius sentientium politicorum principium defendant: semper illam clausulam naturaliter imperium comitari, quae subditis rege imperio abutente facultatem concedat, expediendae propriae salutis causa denegandi obsequium ipsi debitum, eumque imperio ex-nendi.*

XXXIII.

Martinus Becanus ex hac gente primo loco nominandus. Zieglerus in exercitationibus circa regicidium Anglorum pag. 179. *Martinus Becanus, inquit, theol. scholasticae part. II. tom. post. tr. 1. c. 15. qu. 4. cum proposuisset quaestionem an haeretici priuentur dominio, et iurisdictione temporali, et videret communem suorum sententiam infirmo*
ad-

admodum niti fundamento, confitetur non priuari illos, si solum spectetur ius naturale aut diuinum, argumentis adductis satis grauibus, priuari autem tantum ecclesiastico iure, quam friuolum autem et dilutum hoc sit, nemo non videt.

XXXIV.

Boxhornium bene dicendi magistrum Lugdunensem, de quo Arndii bibl. politica pag. 247. agit, in nostra etiam haeresi esse Franckensteinius in praef. Polit. docet, vnde repetiit Iacob. Thomafius in annotationibus ad tab. XXII. phil. pract. pag. 44. Ge. Pafchius de inuentis nou-antiquis cap. IV. §. 7. p. 187. Io. Henr. Feustking in sched. de Ahitoph. Machiauell. §. 18. alii.

XXXV.

Guilielmus van der Meulen in dissertatione supra laudata Weberi huius etiam haereseos arguitur, de quo plura in medium proferre alio fortassis licebit tempore. Struuii bibl. phil. cap. VII. §. 27.

XXXVI.

In Germania tempore obsidionis Magdeburgensis, et, quod hanc praecessit, belli Smalcaldici feueriores quosdam theologos ad hanc sectam inclinatiores fuisse, librumque de iure magistratuum Magdeburgensibus adscribi, docet obseruatio Halensis.

XXXVII.

Apertius magistratum omnem impugnarunt Thuringiaci et Monasterienses anabaptistae, de quibus Buddeus in commentatione Academica de concordia religionis Christianae statusque ciuilis cap. VI. p.

214. ita disputat: *Anabaptistae* vel maxime hoc nomine male audiunt, quod dogmata rerum publicarum saluti ac tranquillitati aduersa foueant. Quod quidem eo facilius nonnulli sibi persuadent, cum secum expendunt seditiones atque tumultus, quibus nonnulli hisce sacris addicti, occasionem suppeditarunt. At vero neququam nobis committendum est, ut innocentes pariter cum nocentibus damnemus, omnesque vno eodemque habeamus loco. Namque a Munzeri, atque Ioannis Leidenensis sectatoribus, quorum ille in Thuringia, hic Monasterii, intestini belli auctor extitit, reliqui omnino discernendi sunt, quippe quorum mores a moribus illorum plane abhorrent, et qui diserte etiam profitentur, nunquam sibi hosce probatos fuisse ausus. Sane pro Munzerianis istis atque Monasteriensibus aut excusandis, aut defendendis, quid dici possit non inuenio, ideo aperte suis facinoribus a prauis cupiditatibus suis se circumagi in omne nefas, prodiderunt. Nec ipsa illorum molimina hic recensere necesse est, quippe quod iam alii quam diligentissime, licet non omnes aequae circumspēcte, aut sincere, praestiterunt; ut auctor libri: *Successio Anabaptistica*, Belgica lingua scripti, Georgius Cassander (ob modestiam et sinceritatem ipsis Anabaptistis laudatus) de origine sectae Anabaptisticae, Ioannes Gastius Brisacensis, de Anabaptismi Exordio, historiis abominandis etc. Nicolaus Gerbelius, Phorzensis, iureconsultus, de Anabaptistarum ortu et progressu, Lambertus Hortensius, de tumultu Anabaptistarum, Ioannes Moded, de initiis sectae Anabaptisticae, et, qui omnes fere superat, Io. Henricus Ottius in *Annalibus Anabaptisticis*, siue *historia vniuersali de Anabaptistarum origine, progressu, factionibus*: porro Petrus Gnodalius a Simone Scharadio editus Tom. II. *scriptorum rerum Germanicarum*, item-

D

que

que Petrus Crinitus et Hubertus Thomas Leodius apud Freberum tom. III. quibus denique addi potest Fridericus Spanbe-
mius in diatribe historica, de origine, progressu, et sectis Ana-
baptistarum et anonymus qui lingua Gallica hist. anabapt. edi-
dit, quae Parisiis anno MDCXCV. prodit, vt nunc alios in-
numeros fere taceam.

XXXVIII.

De Paulo Felgenhauero Reimannus introd. in rem
lit. pag. 132. 133. Paulus Felgenhauer, der aus Put-
schwiz in Böhmen bürtig/ will gar keine Regenten
leiden/ hat ein Buch geschrieben unter dem Titul: Mo-
narchen-Spiegel/ 1633. 12. nur Heyden und Thiere/
nicht aber wiedergebörne Christen/ hätten eines auf-
serlichen Regiments vonnöthen. Reimann. introd.
tom. V. pag. 132. 133.

XXXIX.

Dauid Pareus Franckensteinii in Silesia superiore
natus commentario in epistolam Paulli Monarchoma-
chis etiam fauissè censetur. Baelius in Lexico sub hac
voce: *Il' publica diuers commentaires sur l' ecriture, et entre
autres vn sur l' epitre de St. Paul aux Romains, qui fut ex-
tremement desaprouné en Angleterre, a cause qu' il con-
tient des maximes vn peu antimonarchiques.* In notis au-
tem addit Baelius: *le roy Iaques le fit bruler par la main
du bourreau: l' vniuersité d' Oxforth le condamna de la ma-
niere plus flettrissante.* Hugo Grotius de iure belli et
paci illius tangit vlcera lib. I. cap. 4. §. 6. *Inuenti sunt,
inquit, nostro seculo viri (*) eruditi quidem illi, sed tempo-
ribus et locis nimium seruietes, qui sibi primum (ita enim
credo) deinde aliis persuaderent, ea quae iam dicta sunt*
(nem-

(nempe de bello in superiores) locum habere in priuatis; non etiam in magistratibus inferioribus, quibus ius esse putant resistendi iniuriis eius, cuius summum est imperium; immo et peccare eos, nisi id faciant, quae opinio admitenda non est. Nam sicut in dialecticis species intermedia, si genus respicias, est species; si speciem infra positam, genus: ita magistratus illi, inferiorum quidem ratione habita, sunt publicae personae, at superiores si considerentur, priuati sunt. Nam omnis facultas gubernandi, quae est in magistratibus, summae potestati ita subiicitur, ut, quidquid contra voluntatem summi imperantis faciant, id defectum sit ea facultate, ac proinde pro actu priuato habendum. Locum hic quoque habet, quod dicunt philosophi, ordinem non dari nisi cum relatione ad aliquid primum. Velthem. metaphys. axiomat. pag. 69.

*(In notis Grotii secundo loco comparat David noster.)

XL.

Io. Althusius, syndicus Embdanus, et Philippus Hoenonius Ictus Herbornensis teste Io. Textore in chronico Nassauensi cap. II. §. 21. a quibusdam acerbis tractantur, a quibusdam moderatis. Conringius in dissert. politica de ciuili philosophia eiusque optimis ac praecipuis scriptoribus §. 30. acerbior in illos est his verbis: *Althusii, inquit, et Hoenonii pernicio-
sa dogmata, seditiosae plebis tumultus alentia a doctis viris
iamdudum sunt prostigata. Hi scilicet fundamentum do-
ctrinae suae collocant in eo, quod summa reipubl. cuiusuis
consistat penes solum populum, quod tamen falsissimum, et
certissimum ciuitatibus plerisque solet adferre interitum.* De

D 2

Alt-

Althusio speciatim Boeclerus in instit. polit. lib. II. c. I. pag. 104. *Plus, inquit, nocuit Althusi politica, quae ista commenta et portenta opinionum auctoritate artis donauit, ut mirandum prorsus et dolendum sit, illud opus iuuentuti commendari in vlla Academia Augustanam Academiam proficiente, cui proprium esse debet, hanc philosophiam incorruptam seruari.* Addatur Baelius in Lexico critico voce Althusius. Buddeus in hist. iuris nat. §. LII. pro dote diuinitus concessa moderatius de illis iudicat: 10. *Althusius, inquit, an peculiare, quae in hanc eum induxerint sententiam, habuerit rationes, nescio: hoc scio, acrius nimis de eo censuisse Hermannum Conringium, quod pestilenti veluti sidere adflatus eo impudentiae progressus sit, ut ipsa illa seditiosorum hominum deliramenta in formam artis redigere, et scripturae sacrae testimoniis in crustare non erubuerit. Ego Althusium non defendam: hoc tamen fateor, multa vere et cordate ab illo dicta, quae hodie forte assentatoribus principum, ut plerique sunt; qui se politicos iactitant, maxime in Academiis, dura nimis et aspera videntur. Nec dubito, quin multa monarchomachorum effata commodam admittant interpretationem, et ideo saltem displiceant, quod aperte nimis veritatem prodant. Aequitati vbique studendum, praesertim in scriptis eruditorum censendis: ast mirifice ab ea alieni sunt, qui adfectibus praepediti ad haec sacra accedunt. Quae dicta ab his contra sanctitatem principum sunt, merito reicienda: sed an dicta sint, diligenter prius dispiciendum.* Iuxta hanc regulam de reliquis etiam pronuntiandum, qui in huius criminis suspicionem veniunt, uti Philippus Hoënonius in disputationibus politicis, Guilielmus Rossaeus etc. Hoënonium etiam excusat Reimannus l. c. p. 135.

XLI.

Althusio iungitur Rhein. Koenig et Io. Limnaeus, de quibus Wernher in dissertat. de statu summorum imperantium exlege §. IX. ita scribit : *Haec pessima et in perniciem regum ruinamque ciuitatum nata sententia omni equidem aeo suos inuenit patronos suosque propugnatores, quos inter numerandi sunt Althus. polit. cap. IX. Rhein. Koenig. part. I. theat. polit. cap. XXIII. Limnaeus capitul. Rudolph. II. art. 3°. cuius argumenta examinat, solideque confutat Hennigs in Grot. lib. I. cap. III. §. 6.*

XLII.

Io. Frider. Gronouius, quem Hamburgum edidit, Belgium fouit, notis suis in Grotium meruit in classe nostrorum locum. Langlet du Frenoy in catal. hist. method. hist. subiecto p. 27. edit. exc. Menckenii de notis his ita indicat : *il y en a quelques vnes de Mr. Gronouius iniurieuses a l' autorité des Rois.*

XLIII.

Itala tellus nunc adeunda. Haec vero quot papas aluit monarchis infestos ? Ziegler. in exercit. circa regicidium Anglorum. p. 68. *quam faciles sint pontifices Romani in hoc negotio, ut regibus diademata auferant, non tantum ex ipsis Hildebrandi siue Gregorii VII. canonibus, quos diēctatus adpellauit, sed etiam exemplis bene multis liquet, quae si quis collecta velit, adeat Dauenant. Episcop. Sarisbur. quaeft. 30. p. 139. Io. Azorium, Iesuit. instit. moral. IX. cap. 8. et lib. II. cap. 5. Arnisaicum de republ. p. 590. 592. Nic. Belium discurs. polit. 2. Theodorum Reinkingk lib. I. class. 2. c. 8. n. 20. 21. aliosque plures. add. Monzambano seu Pufendorff. de statu imperii Germanici. c. III. §. 8.* XLIV.

XLIV.

Bellarmini liber de ecclesiae potestate cum Fr. Suarezii libro eiusdem argumenti Parisiis synodo Cardinale Perronio praesidente habita damnabatur, quod regio iuri derogare maxime crederetur. Celeb. Adami Rechenbergii lib. mem. prael. hist. p. 362.

XLV.

Petrus Martyr Florentinus, qui teste Sleidano de statu religionis et reipubl. lib. XIX. p. m. 506. Argentorati per annos quinque magna cum laude docuit, deinceps Oxoniae sacras litteras interpretatus est, peruersae quoque huius doctrinae accusatur a Grotio lib. I. de iure belli et pacis cap. IV. §. 6. in notis.

XLVI.

Claudius Seyfellius episcopus Massiliensis, (vid. celeb. Fabricii bibl. Graec. lib. II. cap. 25. p. 878.) sed patria Italus, ab illustr. Thomasio in phil. aulica cap. I. §. 82. monarchomachorum sectae quoque adiungitur.

XLVII.

Numerum claudat Marta auctor libri de iurisdictione, de quo in Casaubonianis celeb. Wolffii pag. 8. haec habentur: *legi per occasionem D. Marthae librum de iurisdictione, multaque in eo observavi principibus infesta.* Fuit vero Martha hic teste Toppio in bibliotheca Neapolit. pag. 182. advocatus Romae et doctor celebris.

XLVIII.

Hispania laudat Marianam suam, cuius vitam historiae rerum Hispanicarum praemisit Charentonius. Vide das Neueste von politischen und gelehrten Sachen.

chen. p. 169. Ast nullam merentur laudem monarchomachicae theses, quas Buddeus de concordia relig. et stat. ciuil. cap. IV. §. 3. p. 124. verbis proponit frequentibus: ita Io. Mariana Iesuita Toletanus in libro de institutione principum suam hac de re sententiam edisserit, ut hoc diserte adfirmet, immo in magna ab omni memoria laude fuisse contendat, quicumque tyrannos opprimere adgressi sunt, si quaeras a quibus demum eiusmodi princeps, quem nonnulli pro tyranno habent, interfici possit? et populo uniuerso, et singulis etiam hanc concedit potestatem. Quicumque princeps, inquit lib. I. c. VI. communis se boni, hoc est religionis et patriae hostem praebuerit, talisque a re publica indicatus fuerit, auctoritate et publica et priuata e medio tolli potest: item si nulla sanitatis spes, bellum necessario concitabitur, et princeps publicus hostis declaratus ferro perimetur. Eademque facultas esto cuicumque priuato, qui in conatum rempublicam inuadendi ingredi voluerit. Vult equidem si fieri possit, ut consensus populi aut tacitus aut expressus accedat, nec tamen, si non accedat, pulcherrimum eiusmodi facinus intermitterendum censet: Sufficere si viros eruditos et graues h. e. Iesuitas consulat: nisi publica vox, inquit, populi adsit, viri eruditi et graues in consilium adhibeantur, quos verosimile est minime perturbato animo de tota re iudicaturos. Immo, iis etiam inconsultis caedem maturandam esse, si occasio resque ita postulet. Neque putamus, inquit, fore aliquem, qui certus perimendi oblatam eius caedis occasionem negligens theologorum id arbitrio permittat. Si porro de modo quaeras in promptu est responsio Mariana: quid interest, inquit, ferro aut veneno perimas, cum concessa sit ferro et fraude agendi facultas: immo venenum praefert, quod minori hoc ipso periculo parri-

parricida exponatur: veneno, inquit, si perimas, sit id minore periculo, maiore spe impunitatis.

XLIX.

Ferdinandi Vasquii summo nati inter Hispanos loco, cuius vitam exponit Nicolaus Antonius bibliothecae Hispanicae parte 1. pag. 299. seq. Io. Henricus Boeclerus commentario in Grotium lib. I. cap. III. pag. 234. hoc fundamentum, et quasi regulam elementarem esse ex controuers. illustr. lib. II. cap. 10. docet: *Omnes omnino principatus, regna, imperia, potentatus legitimos, ob publicam ipsorum ciuium utilitatem, non etiam ob regentium commoda, inuentos, creatos, admissosque fuisse.* Addit: *Hoc tam crude arreptum quales definitiones pepererit, animaduertas facile. Connexa enim sunt violenta illa et importuna: omne imperium herite, immo omne imperium, ubi imperantis utilitas quaeritur, esse tyrannicum: omnes reges nihil aliud esse, quam magistratus, quod Althusio inter solemnia carmina placet.*

L.

Hungaria, Polonia, monarchomachos vtinam nescirent! Vtinam regiones omnes expertes essent calamitatum, quas monarchomachiae informe monstrum peperit! Sed proh dolor, non ianua, verum pseudothyro intromissum tale robur nactum, expelli nullis vt furcis possit. Scriptores diligenti et ad fidua sciscitatione cognosci si potuissent, in adspcctum lucemque prodiissent, sed non licuit mihi esse tam felici. Interea saepe dies aliquid docet, quod non putasses.

LI.

LI.

Sueciam monarchomachos in finu aluisse, docent les anecdotes ou l'histoire secrete des changemens arriuez dans la Suede sous le regne de Charles XI. p. 10. verbis sequentibus: la religion Romaine contribua beaucoup a ce changement. Car premierement l'archeuêque et les autres euêques s'attribuoint vne si grande autorité dans les affaires publiques, que non seulement ils occupoint la premiere place dans le senat, mais qu' ils s'opposoint aux Rois avec vne extreme hardiesse, parce qu' ils etoint apuiez, par tout le clerge et le peuple, auquel ils auoint fait accroire, se preualans de l'ignorance, qui regnoit en ce tems là, qu' ils auoint en leurs mains les clefs du ciel et de l'enfer.

LII.

Stimuli, quibus acti monarchomachi, fere hi fuerunt: I. veneratio prodigiosae dominationis pontificis Romani, II. odium tyrannidis, III. odium regni potius quam tyrannidis, IV. pulcritudo philosophiae de optima regni specie, V. religio inter homines diuersa sentientes, VI. securitas scribendi, VII. calor disputandi aduersus fautores et adulescentes tyrannorum, VIII. fauor democratiae, IX. Machiauellistarum flagitia, de quibus Boeclerus differt. politica decima sexta.

Templius dans le mecontentement populaire, obseruatio Halensis laudata plura adferunt.

E

SECT.

 SECT. II.
 DE ANTIMONARCHOMACHIS.

I.

Monarchomachis se opposuerunt omnes praeceptis et institutis sanioris politicae instructi, speciatim vero qui fecerint, operae pretium est recensere.

II.

In fronte stet Iacobus magnae Britanniae rex, quem nimium in litteris, nimium in libris contra regalem dignitatem fuisse opinatur Gaudentius praelect. in Tacitum. p. m. 94. Strinxisse contra monarchomachos calamum, et extare hanc in rem eius opera docet Boeclerus differt. polit. XVI. p. 407. Respexit fortassis ad tractatum de iure liberae monarchiae siue de mutuis regis liberi et populi nascendi conditione illi subditi officii.

III.

Miltonum adgressus Claudius Salmasius scripta defensione regia pro Carolo I. ad Serenissimum magnae Britanniae regem Carolum II. filium natu maiorem, heredem et successorem legitimum anno CIO DCCLII. Iudicauit quidam Miltonum pessimam causam bene, Salmasium optimam causam pessime egisse teste Boeclero in museo p. 32. ill. Struuius in bibl. phil. c. VII. §. 27. pag. 178. *Certe, inquit, superior eruditione erat Salmasius Miltono non aequo iudicio pragmatico. Ad normam reipubl. Romanae atque ex scriptoribus antiquis Angliae statum deducit, quod in ipso Miltonus atque alii reprehendunt.*

dunt. Mirandum quod tantus vir in scriptis contra Miltonum grammaticorum violarit regulas. Thomas Crenius part. II. animaduersionum p. 90. *Nactus sum, inquit, non ita pridem defensionis regiae Salmasii codicem, cuius marginibus manu sua vir litteratus quidam et celebris ea adluerat, quae putaret in stilo Salmasiano minus recte se habere.* Sed parcius ista tanto viro obiicere debuisset Miltonus, ipse σόλων et barbarus. Morhof. tom. I. polyhist. lib. I. cap. 24. §. 81.

IV.

Miltonum quoque impugnavit Petrus Molinaeus iunior, praebendarius Cantuariensis, libro talem ferente titulum: clamor regii sanguinis ad coelum, quem Alexander Morus, concionator Gallicus prelo mandavit, inde auctor libri creditus. Acta erudit. Lat. MDCC. pag. 377.

V.

Carolus I. Britanniae Rex a securi et Miltoni calamo vindicatus Dublini MDCCII. 12. Io. Brammali apologia pro rege et populo Anglicano contra Io. Miltonum, Ziegleri dissertationes circa regicidium Anglicanum, Iacobi Schalleri dissertatio ad quaedam loca Miltoni, Guilielmi Vrsini de Riuo vindiciae pro capite regis Angliae contra rebelles parricidas, ad eundem scopum tendunt. Struuius cap. VII. bibl. phil. §. XXVII.

VI.

Languetum refellunt anonymi defenses de la monarchie Françoise contre le liure de Iunius Brutus. Struuius l. c. pag. 178. nec non Matharellus, de quo supra.

E 2

VII.

VII.

Ab his confutarunt monarchomachorum opiniones Albericus Gentilis eruditus ille Italus, cuius diligentia se adiutum profitetur Grotius prolegom. §. 38. in libro de vi ciuium in regem semper iniusta, quem laudat I. A. Bosius introduct. in notitiam rerumpubl. orbis vniuersi pag. 22. Henricus Arnisaeus, prof. Helmstadiensis libro de auctoritate principum in populum semper inuiolabili, quem laudat Conringius de prud. ciuil. c. XIV. Guilielmus Barclaius, iudice Grotio lib. I. I. B. et P. cap. IV. §. 7. num. 4. regii imperii fortissimus adsertor, libris VI. de regno et regali potestate aduersus monarchomachos; Io. Barclaius, cuius pietas siue publicae pro regibus ac principibus et priuatae pro Guilielmo Barclao parente vindiciae aduersus Roberti Bellarmini tractatum de potestate summi pontificis in rebus temporalibus Parisiis 4. prodire; Samuel Bochartus epistola ad Morleyum geographiae sacrae adnexa.

VIII.

Vltimum occupet locum scriptum salis plenum, cui titulus: *fieta Iuditha, et falsa ex ea sumta doctrina, licere hostem quemcumque omni in loco sub praetextu amicitiae et simulationis, religionis, et rationis status interficere, proposita et resutata per Mirabilem de bona Casa contra scelestissimos monarchomachos.* Teste Placcio in pseudonymorum catalogo p. 166. Eberhardus a Weihe, cancellarius olim Brunsvicensis et Luneburgensis, qui se etiam Wahremundum ab Ehrenberg, et Durum de Pascalo nominauit, proteus politicus inde dictus, auctor esse dicitur. Estque institutum scriptoris huius, probare contra regicidii defensores, qui Iudithae exemplo scelera defendunt sua, et apocryphum esse librum, et minus probandum Iudithae factum, Ge. Paschius de variis modis moralia tradendi c.

III. §. 35. Bailius voce Iudith not. † in margine.

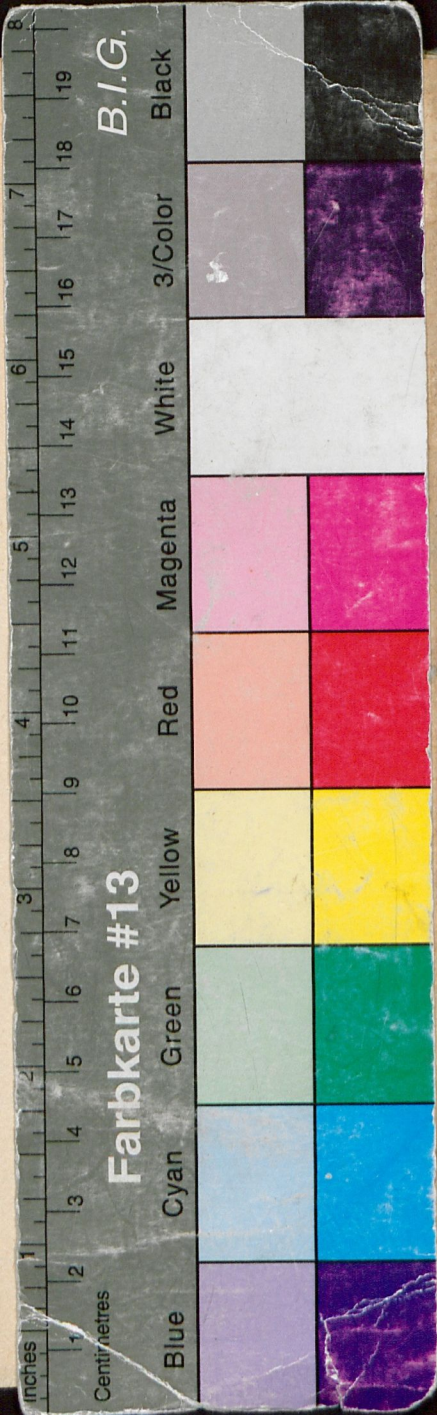

Fc 2637

S

1078

46
2

P. 110

Fc 2637

26.2. Mem. 39. No. 11. 4. P. 110.

IO. HENRICI ACKERI
COMMENTATIO
DE
MONARCHO
MACHIS
ET
ANTIMONARCHO
MACHIS.

RVDOLSTADII
IN OFFICINA GOLLNERIANA.
MDCCXVI.

